

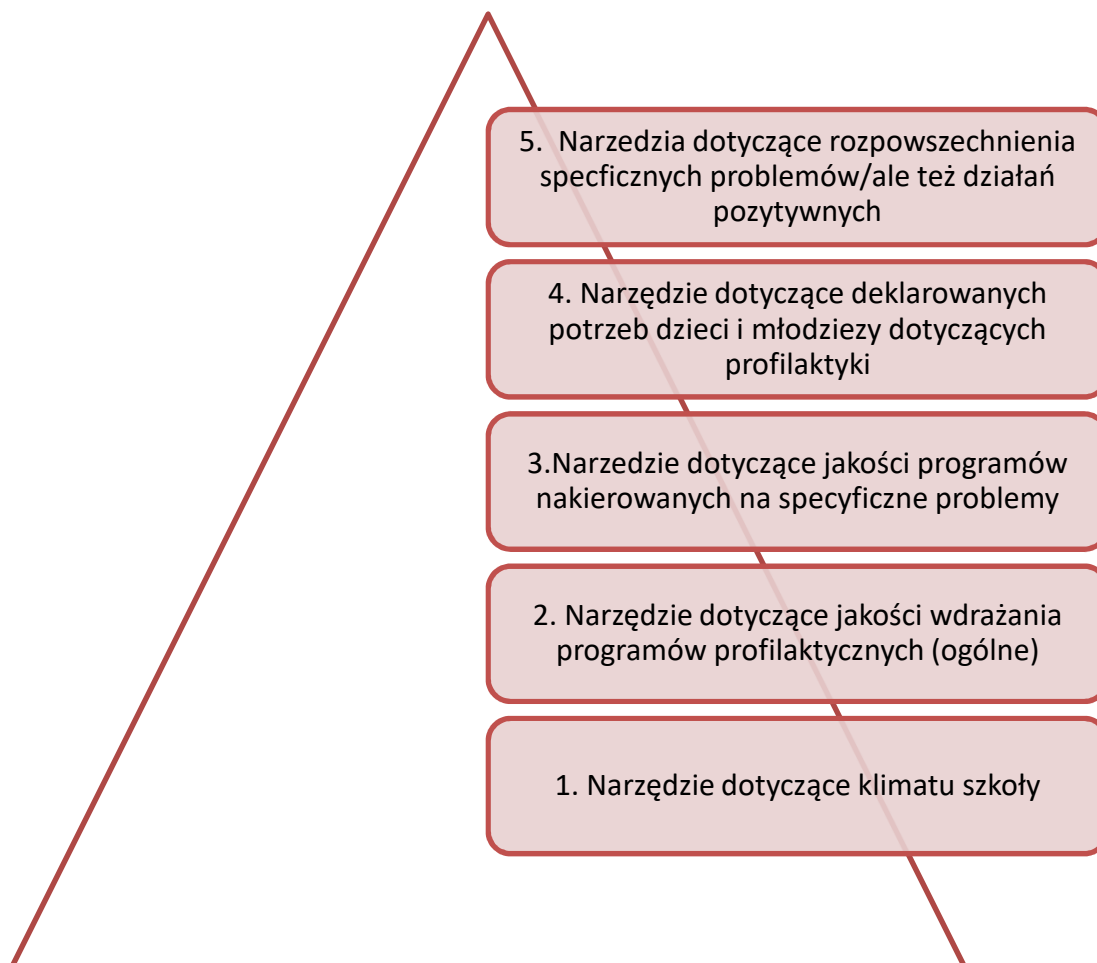


Propozycja koncepcji diagnozy

Prof. Jacek Pyżalski



Podział narzędzi





Narzędzie dotyczące klimatu szkoły

- Uzasadnienie: Ogólnie rozumiany klimat szkoły choć nie jest typowo rozumianym działaniem profilaktycznym wykazuje powiązania zarówno z pozytywnymi, jak i negatywnymi przejawami funkcjonowania dzieci i młodzieży (por. Gottfredson i in., 2005; Gregory, Henry, Schoeny, 2007; Kapari, Stavrou, 2010; Ostaszewski, 2012, Przewłocka, 2015). Cokolwiek by się nie działo w szkole pod hasłem profilaktyki to jakość wdrażania i odbioru tych działań uzależniona jest od klimatu szkoły (w tym kontekście to zmienna pośrednicząca). Istotne jest zatem pomiar wybranych elementów klimatu szkoły – lub w przypadku uczniów można by tutaj pójść koncepcyjnie w pomiar więzi ze szkołą. W przypadku nauczycieli z kolei można by mierzyć jakieś elementy ich dobrostanu w kontekście funkcjonowania placówki – oczywiście to nie to samo co klimat, ale wskaźnik (a właściwie konsekwencja) jego percepcji i z pewnością coś co przekłada się na relacje nauczyciel-uczeń (Pyżalski, Merecz, 2010).



Klimat szkoły - propozycje

- 1. Bezpieczeństwo
 - - zasady i normy
 - - bezpieczeństwo fizyczne
 - - poczucie bezpieczeństwa społecznego i emocjonalnego
- 2. Uczenie i nauczanie
 - - wsparcie w nauce
 - - nauczanie umiejętności społecznych i obywatelskich
- 3. Relacje interpersonalne
 - - szacunek dla różnorodności
 - - wsparcie społeczne ze strony dorosłych
 - - wzajemne wsparcie społeczne wśród uczniów
- 4. Środowisko instytucjonalne
 - - poczucie przynależności do szkoły, społeczności
 - - środowisko fizyczne (budynek, otoczenie)
 - Cohen, Pickeral,
 - McCloskey, 2008
 - Comprehensive School
 - Climate Inventory –
 - CSCI;



Klimat szkoły - propozycje

- 1. Wsparcie nauczycieli (okazywanie pomocy i wsparcia uczniom, znajdowanie czasu dla uczniów, okazywanie zainteresowania)
- 2. Klarowność zasad i oczekiwań (znajomość zasad i konsekwencji wśród uczniów, stosowanie zasad przez nauczycieli)
- 3. Wysokie aspiracje i zaangażowanie w naukę (poziom zaangażowania uczniów w uzyskiwanie dobrych stopni)
- 4. Relacje z rówieśnikami (pozytywne relacje z rówieśnikami, poczucie przynależności do grupy rówieśniczej, negatywne relacje z rówieśnikami, konflikty, walki, trudności w kontaktach)
- 5. Restrykcyjność szkoły (formalizm w egzekwowaniu zasad dyscypliny, srogie kary za niewielkie przewinienia, gnębienie uczniów)



Klimat szkoły - propozycje

- 6. Udział uczniów w podejmowaniu decyzji (branie pod uwagę opinii uczniów)

w podejmowaniu ważnych decyzji w szkole, konsultowanie z uczniami niektórych treści nauczania oraz udział uczniów w organizowaniu dodatkowych zajęć pozalekcyjnych, np. wycieczek)

- 7. Stosunek do odmienności kulturowych i etnicznych (modelowanie i zachęcanie do kontaktów z uczniami z innych grup etnicznych, uczestniczenie w życiu szkoły uczniów z mniejszościowych grup etnicznych, pomaganie w rozumieniu innych kultur, grup etnicznych, religii)
- 8. Poczucie bezpieczeństwa (stan bezpieczeństwa uczniów w szkole, w tym: kradzieże, bójki, wymuszenia, sprzedaż narkotyków itp.)



Klimat szkoły - propozycje

- 1. Środowisko fizyczne (wygląd budynku, liczba uczniów, poziomu hałasu, czystość pomieszczeń, jakość wyposażenia itp.)
- 2. Środowisko społeczne (relacje wewnątrz zespołu nauczycielskiego, relacje

nauczyciele–uczniowie, relacje między uczniami, sposoby podejmowania ważnych decyzji, relacje szkoła–rodzice)

- 3. Środowisko emocjonalne (atmosfera relacji interpersonalnych w szkole, poczucie przynależności do społeczności szkolnej, poczucie wspólnoty, stosunek do odmiennych kultur, stylów życia, poglądów, zaangażowanie nauczycieli)
- 4. Środowisko kształcenia (wymagania i oczekiwania dotyczące nauki szkolnej, zasady oceniania i monitorowania postępów uczniów w nauce, kwalifikacje i kompetencje dydaktyczne nauczycieli, sposoby i formy zdobywania wiedzy i umiejętności przez uczniów, aspiracje edukacyjne uczniów, itp.) Tableman, 2004



Klimat szkoły - propozycje

- 1. Jakość relacji społecznych (stosunki nauczyciel–uczeń troska o dobro ucznia, stosunki pomiędzy uczniami, związki przyjacielskie, relacje między nauczycielami oraz między nauczycielami i dyrektorem szkoły, relacje między szkołą i rodzicami, oraz między szkołą i społecznością lokalną)
- 2. Bezpieczne i zadbane środowisko (stan budynku, klas lekcyjnych, dostępność pomocy edukacyjnych, stan bezpieczeństwa w szkole, tolerowanie agresji lub innych form dokuczania słabszym, bezpieczeństwo emocjonalne na lekcjach, akceptacja dla twórczych poszukiwań, poszanowanie odmienności np. religijnych, równość w przestrzeganiu zasad i regulaminów szkolnych)
- 3. Środowisko kształcenia (nastawienie na osiągnięcia w nauce szkolnej, wysokie oczekiwania przy jednoczesnym wsparciu dla uczniów, atrakcyjna interaktywna metodyka nauczania)
- 4. Udział w życiu szkoły (styl zarządzania, warunki do aktywnego uczestniczenia nauczycieli, uczniów i rodziców w życiu szkoły, autonomia nauczyciela, podział obowiązków i kompetencji, udział uczniów w zajęciach pozalekcyjnych i nieformalnej edukacji) Blum, 2007 (za: Ostaszewski 2012)



Klimat szkoły - propozycje

- 1. Bezpieczeństwo (poczucie bezpieczeństwa emocjonalnego, reagowanie na przejawy agresji, dbanie o fizyczne bezpieczeństwo, zasady współżycia i konsekwencje ich nieprzestrzegania)
- 2. Relacje (stosunek do odmiennych kultur, przekonań, poglądów, stylów życia i wartości, relacje nauczycie uczeń, relacje między uczniami, poczucie Cohen i Greier, 2010, (za: Ostaszewski 2012) przynależności o szkoły, udział w podejmowaniu decyzji)



Klimat szkoły - propozycje

- 3. Kształcenie (wsparcie uczniów przez nauczycieli, metodyka nauczania, zajęcia pozalekcyjne, rozwój zawodowy nauczycieli)
- 4. Środowisko fizyczne (wielkość szkoły, wygląd budynku, sal lekcyjnych i otoczenia)
- 5. Reformy (współpraca ze środowiskiem, gotowość do wprowadzania zmian dla poprawy jakości kształcenia)





Klimat szkoły - propozycje

- 1. Relacje między uczniami
 - Konkurencja: egoistyczne ukierunkowanie na własne osiągnięcia, bez uwzględnienia oczekiwań innych osób,
 - Kohezja: spójność grupowa – zrozumienie, zgranie klasy, otwarcie na kontakty
 - Więzy społeczne: ilość i jakość przyjacielskich powiązań i kontaktów w klasie outsiderów.
- 2. Relacje uczeń-nauczyciel
 - Kontakt i zaufanie: osobiste zainteresowanie nauczyciela uczniem i jego problemami, indywidualne podejście do uczniów
 - Akceptacja: poczucie poważnego traktowania przez nauczycieli, obierane możliwości współpracy z nimi
 - Restrykcyjność: obiektywność, gotowość do przyznania się do błędów nauczycieli, stosowanie sankcji, środki dyscyplinująco-kontrolne



Klimat szkoły - propozycje

- 3. Klimat edukacyjno-wychowawczy
 - Wsparcie i zaangażowanie nauczycieli: stopień indywidualnego podejścia do uczniów i ich problemów w nauce, wspieranie uczniów – zwłaszcza tych, którzy mają problemy w nauce, odpowiedni do możliwości uczniów dobór wymagań
 - Współdecydowanie: dostrzegane przez uczniów możliwości wywierania wpływu na procesy decyzyjne w szkole oraz dyskusowania spraw krytycznie przez nich postrzeganych
 - Szanse na odniesienie sukcesu: bezstronność i sprawiedliwość oceny wyników w nauce, gwarantowanie wszystkim uczniom szans na sprostanie wymogom stawianym przez szkołę
 - Procesy etykietowania: bezpodstawne, przedwczesne przypisywanie winy uczniom, poczucie bycia nadmiernie karanym i posiadania u innych zdecydowanie negatywnej opinii o sobie
 - Wyobcowanie: poczucie izolacji i alienacji w szkole i klasie zarówno ze strony nauczycieli, jak i współuczniów Kulesza, 2011



Klimat szkoły - propozycje

- 1. Stosunki interpersonalne: zaangażowanie, spójność, pomoc nauczycielska
- 2. Rozwój osobisty: ukierunkowanie na osiągnięcia, współzawodnictwo
- 3. System organizacyjny: porządek i organizacja, jasność reguł, kontrola, Pytka, 199



Narzędzie dotyczące jakości wdrażania programów profilaktycznych (ogólne)

- Narzędzie, które odnosi się do ogólnych ram wdrażania profilaktyki w szkole (organizacyjnych, szkoleniowych, ewaluacyjnych).



Narzędzie dotyczące jakości programów nakierowanych na specyficzne problemy

- Pytania o kluczowe działania różnych strategii profilaktycznych i konkretnych rozwiązań nakierowanych na poszczególne problemy, np. w przypadku bullyingu mogą być pytania o integrację klasy, reagowanie nauczycieli na bullying, karanie sprawców, pracę z ofiarami i świadkami, etc.



Narzędzie dotyczące deklarowanych potrzeb dzieci i młodzieży dotyczących profilaktyki

- Badanie młodzieży:
 - jakimi tematami chce żeby zajmowała się szkoła profilaktycznie a jakimi nie (przykładowo są zmęczeni zajęciami o tradycyjnych uzależnieniach, a woleliby o tolerancji/uchodźcach).
 - formy (przykładowo chcą spotkania z ludźmi co mają/mieli określony problem, nie chcą form internetowych ani długich filmów).
 - Czy działania profilaktyczne powinni prowadzić nauczyciele, czy osoby spoza szkoły (wolą to drugie).
- O tego typu rzeczy można zapytać ankietowo dyferencjałem i wyszły by z tego preferencje co do treści, form, wykonawców.



Narzędzia dotyczące rozpowszechnienia specyficznych problemów/ale też działań pozytywnych

- Narzędzie wskaźnikujące zachowania ryzykowne i pozytywne – z pewnością substancje, przemoc i cyberprzemoc, aktywność społeczna, wolontariat, sport ale może też uzależnienia behawioralne. Nie może to być za długi wybór jest trudny. Trzeba tu użyć przedziałów czasowych i to dosyć krótkich ze względu na zastosowanie tego narzędzia w modelu podłużnym.